

Vinko Möderndorfer*Krik*

(Maščevalna ljubezen)

Bil je rdečkast večer, ko so ga gnali med puškami, ali kot je mnogo pozneje, več kot pol stoletja pozneje, zapisal neki pesnik: "... videli so ga iti po dolgi poti, s katere ni vrnitve." No, v resnici pa ga na njegovi poslednji poti seveda ni nihče videl. Nihče ni prepoznal njegove smrti. Nihče ni videl, kako je padel v prah, kako mu je krogla prebila tilnik in mu spredaj razcefrala pol obraza. Še tista zgrbljena ženica, ki je nekje daleč na drugi strani horizonta, čisto na robu polja, pobirala gnil krompir, skupina ljudi se ji je zdela kot drobne črne packe na obzorju, ni videla ničesar. Pač pa se ji je zdelo (tako je pripovedovala), kot bi nekaj, tam daleč v daljavi, škripalo. Kot bi škripal sončni zahod, ko se sonce z mrakom bojuje za prevlado. Čisto na koncu je slišala tudi nekakšen zvok, ki je bil še najbolj podoben poku zamaška, ki odleti s steklenice v shrambi. Po tistem čudnem poku je tudi škripanje ponehalo. Kot bi odrezal.

In bila je noč.

Ne, nihče ni videl njegove smrti, nihče ni videl njegovega obraza, niti obraza golobradega falangista Ruisa Alonsa, ki je sprožil v pesnikov tilnik in se tako tudi on zapisal v večnost zgodovine.

Razlogov, zakaj so ga odpeljali iz hiše prijateljev, je najbrž več. Med drugim naj bi bil eden izmed poglavitnih vzrokov za eksekucijo pesnikovo

politično prepričanje. Vendar – če natančno pregledamo pesnikovo korespondenco, če pazljivo prisluhnemo pričevanjem ljudi, ki so ga poznali, lahko z gotovostjo trdimo, da sta ga zanimala predvsem poezija in pa gledališče. In šele potem svoboda. "Svoboda je moje delo," je nekoč zapisal, "kadar pišem, sem svoboden in nesmrten, samo," je še poudaril in dvignil prst visoko v zrak, to je zelo rad storil, saj je tako zbudil pozornost prijateljev, ki so tako radi poslušali njegove pojoče besede, "samo kadar pišem ..." potem se je še nasmehnil in pogled mu je zdrsnil na prepoteno čelo prijatelja Ignacia Mejiasa, ki je sedel nasproti, "in pa kadar ljubim," je še tiho dahnil, "tudi takrat sem svoboden."

Drugi vzrok za ubijanje pesnika, tudi zelo verjeten, pa je bila objestnost. Preprosta človeška objestnost.

Tista norost objestnosti, ki nenadoma prevzame ljudi, ko jim nekdo položi puško v naročje. In se dvignejo od mize, in ura je pet popoldne, in grejo počasi proti hiši, kjer pesnik v zavetju tihe sobe piše svoje nesmrtno in svobodne besede. Objestnost gospodarjev življenja in smrti, ki se v svoji moči počutijo kot vsemogočni bogovi (pravijo pa tudi, da se človek navadi ubijanja, še več, postane mu slast, konjiček, kot zbiranje znamk ...).

Objestnost in pa dolgčas ... Dva razloga za ubijanje pesnika.

Verjetno pa obstaja še en razlog ... Za pesnikovo smrt ... Skrivnosten ... Zamolčan ... Sramoten ...

Alonso Ruis ne more spat.

Premetava se v snu. Mati sloni z ušesom na vratih sinove sobe. Poslušuje sinovim znojnim krikom, sliši ime, ki ga njen sin sika v morastem spanju soparnega poletja, nekaj mesecev, preden se vpiše v zgodovino kot morilec pesnika.

Tri tedne že potekajo bikoborbe in njen sin, Alonso Ruis, pozneje zagrizen falangist in pesnikov eksekutor, se vsak dan potika okrog lesene arene, okrog garderobe slavnega bikoborca ... Njegova mati, še vedno z ušesom prislonjena na vrata sinove spalnice, venomer sliši eno samo ime, ki ga njen sin v morastem snu iztiska iz svoje ranjene duše, eno samo ime, ime, prepojeno z znojem in krvjo ubitih bikov, ime črnih kodrov in temnih oči, čutnih ustnic in mladega, lepega telesa, mati sliši, kako njen sin kriči ime Ignacia Sanchesa Mejiasa.

Ignacio Sanches Mejias, tako pravijo, je bil kurba.

Spogledoval se je z biki, ženskami in občudovalci.

Biku je med ogledom v stajah koride obljubljal lahko in hitro smrt, dobrohotno mu je šepetal v uho in ga trepljal po širokem in gladkem vratu, čeprav mu je potem v areni, pred podivjano množico, z bodalom prav počasi vrtal po črnem živalskem srcu in mu puščal kri po kapljah, mu na koncu iztaknil oko, porezal ušesa in mu izmed mrtvih tac izrezal kot melona velika jajca ter jih vrgel visoko pod razbeljeno andaluzijsko nebo; in množica je besnela v navdušenju, ko sta nad tribunami zavela zadah bikove smrti in sladkobni vonj v razbeljen pesek odtekajoče krvi.

Z ženskami je bil Sanches milosten. Dovolil jim je, da so si odpirale žile na pragu njegove garderobe, obljubljal jim je ljubljenje na svojem, od bikove krvi prepojenem ogrinjalu, potem pa je s svojim spremstvom odhajal mimo njih, kot da so zrak, kot da jih vidi prvič v življenju. Včasih se mu je kakšna karminasto črna lepoticica z vonjem po rdeči zemlji in ciganskem mleku pognala v obraz in mu z nohti zagrebla po licu, potem pa jo je njegovo spremstvo postavnih mladeničev vso razžarjeno in vročo, zariplo v temna lica, v divjih solzah in v strastnem divjanju njene svetleče črne grive, bila je divja kot meduza in dolgi lasje so ji sikali na vse strani kot šopki črnih andaluzijskih gadov, odvleklo stran. Opletala je z nogami, se bočila v obupnem uporu, metala besede prekletstva, kot da so kamni, si ob granitnem tlaku razbila drobne, kot steklo krhke pete in potem, pod žarkim soncem mestnega trga, vsem na očeh omedlela v svoji strastni, toda neuslišani ljubezni.

Sanches je bil z moškimi, ki so ga občudovali, ki so zavijali oči, ko so ugledali njegove z oljem namazane črne kodre nad čelom in njegov alabastrski vrat, ki se je med zlato rdečimi reverji borbene noše spuščal do gladkih, vendar skritih prsi, še bolj spogledljiv. Znal je pogledati globoko. Znal je s pogledom obljublјati. Uresničiti njihove želje. Namigniti in obljubiti brez besede. Vse to je znal toreador Ignacio Sanches Mejias.

Pred bikoborbo je svoje občudovalce vabil v svojo garderobo, da so stali v polkrogu okoli njega, ko se je oblačil v bojno opravo. Nag je stal sredi poželjivih oči, razkoračen in svež, okopan in namaziljen kot za poslednjo pot, ko so mu služabniki okrog bokov ovijali šal iz temnordeče svile, ko so mu z vijoličnim trakom povili dlakavo mednožje, v svileno vrečko pospravili njegova črna dlakasta jajca, jih tesno povezali navzgor k trebuhu,

šele potem pa so mu natakneli z zlatom prešite hlače; najprej je dvignil eno nogo, da je zdrsnila v ozko hlačnico, potem, naslanjajoč se na mladega fanta, svojega oprodo, je dvignil še drugo, poraščeno z drobnimi, komaj vidnimi dlačicami, da je gladko zdrsnila navzdol, skoz ozko grlo hlačnice ... Užival je, ko so ga privrženci požirali z očmi, s koticom očesa je videl, kako se je najbolj gorečemu izmed njegovih občudovalcev, Alonsu Ruisu, tresla brada ... Neznosno mu je bilo vseč, ko jih je takole mučil, se jim nastavljal, se sklonil v najdrznejši pozi, zraven pa govoril o bikovi moči, o sili smrtonosne živali, o njeni lepoti, njenih mišicah, o njenem srepem pogledu, govoril je o bikovem temnem zadahu, ki je zadah Smrti, in on je tisti edini poklicani, ki jo bo premagal ... Smrt in moškost. Kri in sila semena. Ubijanje in ljubezen ... Besede so drsele iz njegovega grla kot pesmi ... Glas se mu je tresel, ko je govoril o smrti, bil je vznemirjen od svoje slave, vznemirjen zaradi strahu, ki mu je iz minute v minuto bolj plal v žilah, najbolj pa je bil seveda vznemirjen zaradi množice občudovalcev, ki so ga gledali, kako se je oblačil, in jim je njegova temna lepota do norosti napenjala hlače med nogami.

Mati Alonsa Ruisa je bila obupana.

Noč za nočjo je z ušesom, prislonjenim na vrata sinove spalnice, poslušala krike njegovega poželenja in trpljenja. Vedela je, da mora sinu, kot dobra španska mati, ki spremlja svoje moške od krvavega rojstva prek vseh svetih vojn za prestol, oblast, domovino in cerkev, mati, ki stoji sinu ob strani v kugi in lakoti, v mesečnih nočeh težke moške blodnjavosti, mati, ki razume trpljenja svojih mož, trpljenje, utopljeno v črnem, kot španska zemlja grenko-sladkem vinu pozabe, v kletvah in prekletstvu nezaželenih pankrtov, odvrženih v mesečini za plotovi zavojevanih vasi, mati Alonsa Ruisa je vedela, da je njena dolžnost, dolžnost španske matere, da pomaga sinu iz smrtonosne muke telesa ...

Nekega jutra ga je pričakala pred vrati njegove spalnice, ko je ves bloden zataval proti kibli za jutranje scanje, in preden je potegnil iz hlač svojega od urina in semena nabreklega curaka, ga je mati prijela za roko, ga pogledala globoko v oči, tako kot zna samo mati, in rekla: "Nategni ga, sin moj, nategni tistega tvojega bikoborca! Potem pa se vrni! S hčerko

don Ortege se boš oženil, takoj ko bo luna spet polna kot kraljevi zlatnik. Pri Bogu, da se boš!"

Alonso Ruis je še isti popoldan pričakal toreadorja Ignacia Sanchesa in mu pod stopnicami tribune izpovedal ljubezen, kot mu je naročila mati. Ignaciev temni obraz se je za hip razpotegnil v nekakšen čuden nasmešek. Alonso Ruis je pomislil: norčuje se, norčuje se iz moje ljubezni. Toda Ignacio Sanches se je v hipu zresnil, kot da se je spomnil nekaj zelo zanimivega. Pobožal je Alonsa po licu in Alonso je vztrepetal ter za droben hip izgubil svetlobo izpred oči: "Danes, ob pol petih popoldne, tik pred glavno korido, pridi k meni. Sama bova." In ga je pogledal s tistim pomenljivim pogledom, s kakršnim je tudi po navadi gledal svoje občudovalce, s pogledom, ki je obljubljal nebesa slasti, ljubezni, razvrata, s pogledom, ki je govoril: Ob pol petih popoldne bom tvoj, počel boš z mano, kar boš hotel, pridi, pridi, pridi!

In Alonso Ruis je prišel. Arena je bila nabito polna. Mladi toreri, vsem je bil Ignacio Sanches zgled, so se že od treh trudili, da bi razvneli publiko, ki je vroče čakala na svojega velikega in nepremagljivega zvezdnika koride. Na Sanchesa Ignacia Mejiasa so čakali prav vsi: razgreta publika, vroč andaluzijski pesek v areni, modro nebo, razcefrano z belimi ovčkastimi oblaki, in pa bik, veliki črni bik z zašiljenimi rogovi in z jajci kot prezrele melone.

Alonso Ruis se je po hodniku bližal bikoborčevi garderobi. Nikjer ni bilo nikogar, samo od zgoraj, kjer so se nad garderobami dvigale lesene tribune, postavljene okoli arene, posute z žarečim peskom, so se slišali vzklikajoči glasovi. Alonso se je ustavil pred vrati zvezdnikove garderobe. Iz žepa je potegnil stekleničico z rožnim oljem, z zobmi odmašil droben plutovinast zamašek, z drugo roko pa je segel za pas, ga razrahljal in ob popku na svoje poraščeno mednožje kanil kapljico dišečega olja. Potem je stekleničico spustil nazaj v žep in segel po kljuki. Neslišno je odprl vrata.

Prizor, ki ga je zagledal, mu je zadrgnil dih in iz njega tisti hip naredil zagrizenega falangista, sovražnika demokracije in svobode ter ubijalca pesnikov.

Sredi sobe je razkoračen stal Ignacio Sanches, oblečen v svojo rdeče-zlato opravo, pripravljen, da se čez nekaj minut spopade z bikom, pred njegovimi nogami pa je klečal pesnik in z zaprtimi očmi enakomerno,

pazljivo, kot da z jezikom lupi in požira dragocen eksotičen sadež, grizljaj in cuzal temno bikoborčevo spolovilo, ki je iz razporka štrlelo kot napeti bikov rog. Toreador Sanches je počasi obrnil glavo proti vhodnim vratom, kjer je kot vkopan obstal Alonso Ruis. Bikoborec se je sladostrastno nasmehnil, ko je zagledal, kako se Alonso trese brada. Privoščljivo mu je pomežiknil in z boki nekajkrat rahlo sunil v pesnikova usta. Alonso Ruis je bil prevaran, zasmehovan, ponižan ... Bikoborec mu je dal košarico, ga pustil na cedilu na najbolj ponižujoč način. Povabil ga je k sebi samo zato, da mu je pokazal, kako ga prezira, kako že ima ljubimca, ki mu dovoli vse, kako pa je on, Alonso Ruis, popoln nihče, bevskajoč, goneč se cucek, ki se vlačí okoli vogalov bikoborčevih garderob ...

Osramočeni Alonso je kot iz uma tekel proti domu. Med potjo je kričal na vse grlo. Njegov krik je bil krik poraženca. Krik togote in bolečine, ki iščeta in bosta nekoč našli pot iz zadržanega in nepotešenega telesa in postali maščevanje.

Pesnik in ponižani Alonso se do tega hipa nista nikoli srečala. Alonso je sicer poznal pesnika, saj so slavnega andaluzijskega slavca poznali vsi, vendar pa se doslej njune poti niso nikoli prekrizale. Pesnik ni vedel, da je Alonso odprl vrata in ga zagledal z njegovim ljubimcem, toreadorjem Ignaciom Sanchesom Mejiasom med kočljivim ljubezenskim opravljanjem. Takrat je imel pesnik zaprte oči. Izgubljal se je v sladko-slanih fantazijah, v glavi so se mu odpirale besede ljubezni in življenja ...

Pesnik je prvič videl osramočena Alonsa, ko je ta že nosil falangistično uniformo in je potrkal na vrata hiše njegovih prijateljev. Tam je pesnik v zgornjem nadstropju pisal svojo novo pesnitev. Med dolgo potjo na morišče, trajala je debelo uro, je pesnik večkrat pogledal svojega bodočega krvnika. Ni razumel. Ničesar ni razumel. Ni mogel razumeti: Zakaj?

Alonso Ruis je v obupnem kriku, ki ga ni in ni hotelo biti konec, priteklo domov. Mati je poklicala soseda in veleposestnika don Ortego, in takoj ko je bila luna prvič polna kot kraljevi zlatnik, se je Alonso Ruis poročil s hčerko don Ortege.

Ignacia Sanchesa Mejiasa pa je še isti dan, ko se je ves izcedil v pesnikova usta, ob peti uri popoldne bik s svojim rogom pribil na leseno steno

arene. Skozi bikoborčev čokoladno gladki trebuh je veliki rjoveči bik potisnil svoj rog, mu na drugi strani telesa zdrobil hrbtenico, se prebil na plan in se zasadil v leseno desko arene. Ignacijevu telo je trznilo in zakrnilo z rokami kot metulj zakrili s krili, ko ga z iglo pripnemo na plutovino, bik pa je prhnil krvavo peno, nekajkrat na kratko in silovito stresel s težko črno glavo, kot da bi se hotel znebiti nadležnega tovora, ki ga ima pripetega na svojem rogu, potem pa je odtrgal Mejiasovo telo z desko vred z ograje tribune, vzel zalet in se še nekajkrat zaletel v steno arene, preden je Sanchesovo telo prepolovljeno padlo na tla in ga je veliki črni, v svojem živalskem krvavem znoju lesketajoči se bik popolnoma zmendral.

Množica je ob prvem bikovem topem udarcu v bikoborčevo lepo in mlado telo onemela. Tišina je bila hipna in globoka. Nihče na tribuni se ni premaknil. Pesnik, ki je vedno gledal corride de toros svojega ljubimca, je samo zaprl oči. V ustih je začutil spomin na ljubimčevo meso, na okus njegovih sokov in vedel je, da to pomeni Smrt. Smrt ljubimca ob peti uri popoldne. Smrt namesto ljubljenja med vročo siesto, ob priprihtih polknicah, na svežih rjuhah, ko je ob vzglavju ljubezenske postelje postavljena posoda z ledom in črnim vinom, pa z limoninimi rezinami, ki plavajo v porcelanu ... Smrt ob peti uri popoldne, ob uri, ki je namenjena tihotnemu in lenemu predajanju, ko vročina puhti, ob uri, ki kliče po ljubezni, po smrti ne ...

Krik bikoborca Ignacia Sanchesa Mejiasa se je v naslednjem bikovem sunku, ko je bik potegnil telo z lesene ograje z odlomljeno desko vred, pretopil s krikom množice in preparal nebo. Bikoborske oprode, mali toreri, ki so hoteli pomagati in rešiti napičenega bikoborca, so pravili, da je bil njegov obraz gladek, spokojen, brez bolečine, poln svetlobe, nekako zadovoljen in brez tistega tako znanega, tako literarnega smrtnega krča

Krik Ignacia Sanchesa Mejiasa je bil pravzaprav nem.

Čez mnogo časa, ko v pesnikovi deželi že divja krvava državljanska vojna, sedijo v uniforme oblečeni mladeniči okoli mize na vrtu vaške gostilne. Pijejo črno vino in v naročju pestujejo puške. Vse sovražnike so že potolkli. Ob kamniti cesti, ki vodi v gore, že nekaj mesecev gnijejo trupla njihovih političnih nasprotnikov. V vasi ni več nikogar, ki ne bi verjel v Boga. Na mlade falangiste je legel dolgčas. Sovrašтво je poniknilo. Vedno bolj so bili prepričani, da so zmagali. Zdaj fantje razmišljajo, kaj bodo

počeli potem. Po vsej tej moriji. Kako jim bo država poplačala njihovo požrtvovalnost? Mlad fant, ni se še prvič obril, si natoči kozarec težkega črnega vina, preden pa spiije požirek, pomisli, da ga pravzaprav zelo boli desna roka, da ne more več stisniti prstov, mišice so razbolele, otekle, dvanajst ur je stiskal nož v pesti in zadajal vedno iste sunke, vedno iste in ponavljajoče ... Potem spiije kozarec na dušek. Ura je pet. Peta ura popoldne.

Alonso Ruis, poveljnik skupinice, ki poseda v senci pod gostilniško trto, prekriža roke na tilniku, tenko pripre oči in se zazre v prazno temnomodro andaluzijsko nebo. Povedali so mu, da v hiši falangistov, bratov Rosalesov, živi pesnik. In zdaj, z rokami na tilniku in s komaj odprtimi očmi, zročimi v modro nebo (svetloba prenika skozi veke in blešči v popoldanski uri), razmišlja o pesniku. Na modrem nebu, ki Alonsu utripa v možganih, se izrisuje podoba bikoborca in klečečega pesnika pred trzajočimi boki. Poveljnik skozi priprte oči znova ugleda svoje ponižanje, bikoborčev cinični pogled, njegovo kurbirsko mežikanje, ko ga je ugledal v okviru vrat. Alonso Ruis, zdaj falangistični častnik, se spet zagleda osramočenega na pragu garderobe, zavrnjenega, ovenčanega z avreolo osramočene neveste, ki jo je ženin pred oltarjem zavrgel ...

Pesnik se je prav tisti čas vrnil iz daljne Amerike, kjer je njegova umetnost doživljala uspeh za uspehom. V njegovi domovini pa je divjala ena najkrutejših državljanskih vojn, toda pesnik se je vseeno vrnil. O vzroku njegove vrnitve v krvavo domovino, ko bi vendar lahko ostal pri naklonjenih prijateljih v tujini, so si mnenja tudi danes, šestdeset let po njegovi tragični smrti, še vedno nasprotujoča. Nekateri so prepričani, da je pesnik nedvomno pohitel v svojo, do kolen v kri potopljeno domovino samo zato, da je tako izrazil podporo levim političnim silam, drugi pa spet trdijo, da se je pesnik vrnil zgolj zato, da bi se pripravil za vnovično pot, da bi zbral svoje pesmi in drame in da bi dokončal svoje novo gledališko delo, na katero so željno čakala nekatera ameriška gledališča ... No, kakor koli že, Alonso Ruis je tistega dne, ko so mu povedali, da pesnik živi v hiši falangistov Rosalesov, pogledal na seznam oseb, ki jih je treba likvidirati, seznam je bil pomečkan, ob robovih krvav, predvsem pa že povsem odkljukan. Na seznamu ni bilo pesnikovega imena. Pesnik je bil nepomemben za njihov boj. Navaden

državljan. Neškodljiv. Pesnik pač. Poveljnik falangistov je tako prekrizal roke na tilniku, zamižal in nastavil obraz temnomodremu andaluzijskemu nebu.

Zdaj, nenadoma, nekdo udari s praznim kozarcem ob mizo, se odkašlja, se pogladi po golobradi bradi in reče: "Kaj bomo počeli danes, ob peti uri popoldne?" In nekdo drug, tudi s puško v naročju, povsem mirno odgovori: "Nič, gremo malo pesnike streljat!" Zdaj Alonso Ruis odpre oči, ploskne z dlanmi po mizi (kozarci se prevrnejo): "Ne," reče navdušeno in prav fino se mu zdi, ker je nekdo drug načel temo, o kateri je tudi sam ves čas razmišljal, "ne pesnike, pedre gremo streljat!" In so se dvignili iznad mize, iz naročja na ramena preložili puške in se lenobno odpravili proti hiši na drugem koncu vasi.

Pesnik je prav tedaj vročično pisal svojo novo dramo. Mislil je, da je v hiši svojih intimnih prijateljev, sicer pa gorečih falangistov, povsem varen. Daleč proč od politike in vojne je hotel dokončati svoje najboljšo delo (tako se je hvalil): "Razdejanje Sodome". Delo, ki bi na pesniški in dramski način sporočilo svetu resnico o vojni, o bratomornem sovraštvu ... Hkrati pa je imel pesnik na mizi zbrane svoje nove pesmi, ki jih je pisal v Ameriki. Ko je tako prebiral in vročično prepisoval in urejeval svoje nove verze, je zelo natančno vedel, da je v svoji poeziji odkril novo smer. Novega sebe! Pred njim se je odpirala katedrala lepote, labirint neznanih hodnikov jezika, in on, pesnik, je pravkar našel ključ za potovanje po teh pokrajinah neizmernih skrivnosti. Čutil je vso veličino poezije in svojo krhkost pred to neskončno lepoto. Čutil se je močnega in hkrati ponižnega. Ustvarjalna napetost, ki jo je čutil v prsih, je bila podobna trepetanju mladeniča pred prvo ljubezensko nočjo. Pesnik se je takrat, v hiši bratov Rosalesov, počutil, kot da mu je Bog pravkar predal moč ustvarjanja in se sam, utrujen in razočaran nad delom svojih rok, dokončno upokojil. Pesnik je čutil, kot nikoli doslej, da je s svojim talentom, s svojimi besedami, postavljen naravnost v središče vsega, v tisti začetek, od koder se lahko z besedo ustvarja in spreminja svet. "Beseda je najlepši svet, ki ga poznam!" je vzkliknil kuharici, ki mu je tisto jutro prinesla kavo. Debela Bernarda ga je samo začudeno pogledala in skomignila z rameni.

V tistem trenutku, ko skupinica falangistov leno vstaja izza gostilniške mize in se počasi skozi prah vaškega trga pomika proti pesnikovi hiši, je bil pesnik še vedno mlad in doslej se še nikoli ni počutil tako na začetku poti. Čutil je, kako mu celice v telesu pokljajo od rasti in ustvarjalnega vznurjenja (nekaj podobnega je kakšen teden prej po telefonu izjavil svojemu prijatelju Joséju Carilli). Hkrati s svojo neizrekljivo in neobrazložljivo močjo in s svojo ustvarjalno mladostjo pa je imel za sabo že dolgo pot uspešnega umetnika, čigar pesmi so peli in si jih pripovedovali prav vsi, na vseh koncih krvave državljanske vojne. Vsi: prijatelji in sovražniki. In ravno v tem je pesnik čutil svojo pomembnost, pomembnost poezije: "Pesem združuje zato, ker hoče biti luč!"

Pesniku je prav tisti popoldan (ob peti uri) beseda tekla kot še nikoli. Vedel je, da se na papirju porajajo najlepši verzi, kar jih je kdaj napisal. Med pisanjem se mu je porodila misel, da bi pravzaprav lahko napisal trilogijo. Tri različne, pa vendar povezane drame. Na hitro si je na košček papirja zapisal nekaj drobnih idej. Potem se je spomnil, da bi se lahko lotil romana, morda romana, ki bi ga prekinjali esejistični izleti po skrivnostih poezije ... Nekaj takšnih esejev je imel že napisanih v obliki predavanj ... Potem se je spomnil, da bi moral za svojega prijatelja in igralca Manuela napisati igro o vklenjenem Prometeju. Ja, morda bi jo lahko začel pisati takoj zdaj, še isti večer, nekaj verzov že ima ... Tudi glavni dogodek, ko ljudje izgube svetlobo in zato na gori poiščejo Prometeja, ga odvežejo, da bi jim znova vrnil luč, on pa se obrne proti temi in mraku ter jim pove, da že imajo luč, v njihovih srcih gori, in sami morajo poiskati pot, ki vodi iz mraka krvi, sovraštva, jeze, napuha in slepote nazaj v svetlobo ...

Skupinica falangistov s puškinimi kopiti pobuta po vhodnih vratih. Pesnik stopi na hodnik.

Samo za hip bo zapustil svoje besede. Samo za hip. Samo toliko, da pogleda, kaj se dogaja spodaj.

Zdaj se pesnikov morilec in pesnik prvič zares srečata. Iz oči v oči. Pesnik prvič vidi Alonsa Ruisa in Alonso Ruis prvič poišče pesnikov pogled. Dva človeka, eden na vrhu stopnic, drugi pri vhodnih vratih, si zreta iz oči v oči. Krvnik se nasmehne pesniku. Natanko tako, kot se je nekoč njemu, ne tako davno tega, nasmehnil bikoborec Ignacio Sanches, ko ju je Alonso zalotil, ne da bi pesnik za to sploh vedel, v kočljivem ljubezenskem položaju

sredi garderobe ob prav takšni uri popoldne. Nasmeh, ki ga je Alonso poslal na vrh stopnic, je bil kurbirski, izdajalski, spogledljiv, obljubljač ljubezen in ne smrt. Nasmehu je sledil droben trzlaj z vekami.

Rabelj pomežikne žrtvi in žrtev se nasmehne.

"Nič ni, samo z nami boste šli. Brez strahu. Zgolj formalnost. Nič ni, takoj se boste vrnili. Še pred sončnim zahodom."

In pesnik je odšel z njimi.

Zgoraj na mizi pa so ostale za vedno nedokončane besede.

Bil je rdečkast večer, ko so ga gnali med puškami, ali kot je mnogo pozneje, več kot pol stoletja pozneje, zapisal neki pesnik: "... videli so ga iti po dolgi poti, s katere ni vrnitve."

Pesniku je bilo zelo hitro jasno, da ga bodo ustrelili.

Hodili so dolgo.

Sonce se je spuščalo in se z mrakom pričelo bojevati za prevlado. Kamnita cesta je postala rdeča. Bilo je tako kot na kakšnih cenenih fotografijah, kot na kakšnem sklepnem posnetku iz komercialnih holivudskih filmov, čez katerega potem stečejo napisi vseh sodelujočih. Bil je popolnoma rdeč sončni zahod. Vse je bilo rdeče. Kot potopljeno v rdečo barvo. Sladkasto. Neresnično.

Pesnik se je obrnil k svojim rabljem.

Začel je jokati.

Solze so mu tekle po licih. Rdeče solze v rdeči pokrajini. Roke so se mu tresle. Rdeče roke v rdeči pokrajini. Govoril je nerazumljive besede. Ihtel je. Rablji pa so ga suvali s puškinimi kopiti in ga gnali po rdeči cesti skozi rdeč svet rdečega zahajajočega sonca, kjer bo curek krvi zgolj niansa v rdečini andaluzijskega sveta ...

Smejali so se njegovim solzam:

"Peder! Cmeri se za življenje kot kakšna baba!"

Pesnik pa ni jokal za življenjem. Jokal je, ker je vedel, da ne bo mogel dokončati svojega dela.

Potem se je njegov jok spremenil v krik.

Pesnik je zakričal.

Krik je bil dolg in brez konca.

Hodil je po rdeči cesti po rdeči in krvaveči deželi in kričal v prazno in gluho rdeče nebo, kričal iz svojega razbolelega srca, v katerem so vrele nedokončane katedrale besed, lepote, ki se bo ustavila in zgnila z njegovim, vsak hip mrtvim telesom. "Noben duh ne obstaja brez telesa," je rekel nekoč na nekem predavanju, ko so ga vprašali, zakaj je njegova poezija tako čutna in ali je to odsev dejstva, da je Španec, pripadnik temperamentnega naroda, ki časti slast življenja in telesa z isto vneto kot Boga. Zdaj, v svojem kriku, se je pesnik zavedal svojih preroških besed: "Ko ugasne telo, utihne krik. Ko padeš v prah, se sesuje tudi upor." Prav zato je pesnik kričal in jokal do zadnjega. Zavedal se je krivice telesne končnosti in krik se je odbijal od rdeče pokrajine, ki je vedno bolj temnela. Dan je izgubljal bitko z nočjo. Svetloba s temo.

Krik se je pesnikovim krvnikom zadril v ušesa. Postajali so nemirni. Začeli so se spogledovati. MOLČI, PEDER USRANI! Toda krik je trajal in trajal. Neartikuliran krik. Krik brez diha. Nepretrgan in vedno glasnejši. Golobradi falangist, niti prvič se še ni obril, je spustil puško v rdeči cestni prah in si zatisnil ušesa. Pesnik pa je kričal naprej. Njegov krik je zaplaval nad pokrajino in vedno bolj postajal pesem.

Zgrbljena ženica, ki je na drugi strani horizonta, čisto na robu polja pobirala gnil krompir, je pozneje pravila, da se ji je takrat zdelo, kot bi tam daleč v pokrajini nekaj škripalo. Če je bilo tisto slabotno škripanje podobno kričanju človeka, ki ga peljejo v smrt, ne, tega pa ženica ne bi mogla zagotovo trditi. "Kot bi škripal sončni zahod. Ja, nekaj tako norega je moralo biti. Kot nekakšna pesem. Ja, prej pesem, takšna škripajoča in nedokončana pesem." Je pravila ženica.

Alonso Ruis je planil na pesnika kot pobesneta zver (krik mu je legel na dušo) in ga ustrelil v tilnik.

Čisto na koncu je zgrbljena starica, tako je pravila, slišala tudi nekakšen zvok, ki je bil še najpodobnejši poku zamaška, ki odleti s steklenice v shrambi. Po tistem čudnem zvoku je tudi škripanje ponehalo. Kot bi odrezal.

In bila je noč.

Pesnikovo telo so s ceste zvelikli na kamnito polje. Nekaj časa so falangisti stali tam, zbrani okoli trupla, kot da ne bi vedeli, kaj zdaj (spet dolčas?).

"Tako," je rekel eden izmed njih, "pa smo potolkli še enega pedra."

"Ne," je zakričal Alonso Ruis, "ubili smo ga zato, ker je bil komunist!
To povejte naprej! To naj se govori!"

Vsi so samo razumevajoče pokimali.

Jasno! Najprej pobijemo vse komuniste. Pedri pridejo na vrsto pozneje.

Ko so čez mnogo mnogo let v državni vladi iskali svetovalca za vprašanja literature, so se spomnili na zvestega veleposestnika, tovarnarja in hrabrega častnika iz državljanske vojne, takrat že priletnega gospoda, očeta šestih hčera, poročenih z visokimi državnimi uradniki, don Alonsa Ruisa.

"Vaša ekscelenca, svetovalec za literaturo bi lahko bil don Ruis."

"Zakaj?"

Minister se je zaupno sklonil k ekscelenci in mu zašepetal na uho.

"Don Alonso Ruis se spozna na stvar ... On je bil tisti, ki je opravil s pesnikom."

In ekscelenca je brez besed podpisal dekret o imenovanju svetovalca za vprašanja literature.

S pesnikovo smrtjo pa je deželo za dolga desetletja prekrila tema.

Falangisti so v temi še nekaj časa stali okrog trupla, dokler ni nekdo rekel (ne ve se več kdo, bil je že mrak): "Preden ga pokrijemo s kamni, mu razbijmo še mrtva pedrska jajca."

In so mu jih res.